

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

10 Kasım 2025 – Sayı 82

Bu hizmet size 2blackdot ve TEMA Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:

Genel Çerçeve

Bu haftaki analiz, **Sudan iç savaşını** tarihsel, jeostratejik, jeoekonomik ve küresel aktörler bağlamında kapsamlı biçimde ele alıyor. Çalışma, Afrika'nın kalbinde yaşanan bu savaşın **altın ticareti**, **bölgesel güç rekabeti** ve **küresel karteller** üzerinden nasıl bir uluslararası kriz haline dönüştüğünü ortaya koyuyor.

1. Tarihsel Arka Plan ve Çatışmanın Kökleri

- Sudan uzun süredir darbe, iç savaş ve ekonomik krizlerle sarsılan bir ülke.
- 2019'da El-Beşir rejiminin devrilmesiyle başlayan geçiş süreci, 2021'de ordu darbesiyle sona erdi.
- General **Burhan (SAF)** ve **Hemedti (RSF)** arasındaki güç mücadelesi, 15 Nisan 2023'te iç savaşa dönüştü.
- Çatışmanın kökleri Darfur'daki etnik gerilimler, **altın kaynaklarının paylaşımı** ve sivil yönetime geçişin başarısızlığına dayanıyor.
- **Altın madenlerinin kontrolü**, savaşın ekonomik motoru haline geldi. Hemedti'nin serveti ve askeri gücü büyük ölçüde bu madenlerden sağlanıyor.

2. Jeostratejik Konum: Sahel'den Kızıldeniz'e

- Sudan; Afrika, Orta Doğu ve Kızıldeniz ticaret yollarının kesişiminde yer alıyor.
- **Port Sudan** hem ticaret hem de askeri üs potansiyeliyle kritik önemde.
- **Rusya**, burada deniz üssü kurmak isterken; **Çin**, Kuşak-Yol Girişimi kapsamında Sudan'ı lojistik merkez olarak görüyor.
- RSF'nin **El-Faşir'i ele geçirmesi**, Darfur'u fiilen kopararak ülkenin ikiye bölünmesi riskini doğurdu.
- Sudan'daki istikrarsızlık, **Sahel-Kızıldeniz hattında zincirleme güvenlik krizine** yol açıyor.

3. Jeoekonomik Dinamikler: "Altın Ekonomisi"

- Altın, Sudan'ın "yeni petrolü" haline geldi.
- Üretimin %80'i kayıt dışı ve büyük kısmı RSF kontrolünde.
- 2023'te yalnızca Darfur'daki RSF madenlerinden **860 milyon dolar** değerinde altın çıkarıldı.
- Bu gelirler, RSF'nin silahlanmasını ve savaşı sürdürmesini sağlıyor.
- Tarım ve su kaynakları, özellikle **Körfez ülkeleri** için yatırım ve gıda güvenliği açısından stratejik değer taşıyor. Ancak savaş, bu potansiyeli sekteye uğratıyor.

4. Küresel Aktörlerin Rolü

AE BAE ve Suudi Arabistan

- **BAE**, Sudan altın ticaretinin merkezinde; Dubai, kaçak altının ana varış noktası.
- **RSF'ye silah ve finansman desteği** sağladığı iddiaları var.
- Aynı zamanda Sudan ordusuyla da ekonomik ortaklıklar yürütüyor.
- Suudi Arabistan ise diplomatik arabuluculuk yaparken, **Kızıldeniz güvenliği** ekseninde orduya daha yakın duruyor.

EG Mısır

- Nil su güvenliği ve Müslüman Kardeşler tehdidi nedeniyle **Burhan yönetimini destekliyor**.
- Güney sınırındaki istikrarsızlığı ulusal güvenlik riski olarak görüyor.

RU Rusya ve Wagner Grubu

- Wagner, RSF'nin altın madenlerini koruyor; karşılığında **altın gelirlerinden pay** alıyor.
- Bu altın, **Ukrayna savaşının finansmanında** kullanılıyor.
- Rusya, "iki tarafla da oynayarak" Sudan'da kim kazanırsa kazansın kazanan tarafta kalmaya çalışıyor.

CN Çin

- Sudan'ın en büyük yatırımcılarından biri; petrol, altyapı ve tarım projelerinde aktif.
- Tarafsız görünmeyi tercih ediyor, ancak **Kuşak-Yol stratejisi** gereği Sudan'ı jeoekonomik eksenine bağlı tutmak istiyor.

USEU ABD ve Batı

- Demokratik geçişi desteklese de sahada etkisiz kaldı.

- RSF liderlerine **soykırım suçlaması ve yaptırımlar** getirdi.
- Fransa ve AB, insani yardım ve diplomatik girişimlerle sınırlı kaldı.

5. Küresel Karteller ve Kaçakçılık Ağları

Altın-silah takası, savaşın finansman mekanizması haline geldi.

Çad, Güney Sudan ve BAE üzerinden işleyen çok katmanlı bir **kaçakçılık zinciri**, hem yerel milisleri hem uluslararası şirketleri kapsıyor.

RSF'nin altını → Dubai rafinerileri → kara borsa silah alımları → savaş döngüsü şeklinde bir “kendi kendini besleyen savaş ekonomisi” yaratılmış durumda.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Sudan iç savaşı, “**kaynak tabanlı çatışmaların**” **modern bir örneği** haline geldi.

Savaş, kendini finanse eden bir sistem oluşturdu: *Altın akıyor, silah geliyor, savaş sürüyor.*

Uluslararası toplumun dağınık tepkisi, insani krizi derinleştiriyor.

TR 7. Türkiye'nin Konumu

TR Türkiye, **Afrika Açılımı** kapsamında Sudan'la derin ekonomik bağlar kurmuştu.

Ankara, şu anda “tarafsız-dengeli diplomasi” yürütüyor:

- Sudan'ın toprak bütünlüğü ve sivil yönetime dönüş çağrısı yapıyor.
- Kızıldeniz'deki güvenlik dengesi ve “**Mavi Vatan**” **stratejik hattı** açısından gelişmeleri yakından izliyor.
- **TİKA projeleri, liman işletmeleri ve insani yardım diplomasisi** üzerinden nüfuzunu koruyor.

Son Söz

“Sudan, 21. yüzyılın yeni çatışma paradigmasını temsil ediyor:

Yerel bir güç kavgası, küresel çıkar ağlarıyla birleştiğinde bir yangına dönüşür.”

Jeopolitik ve Küresel Gelişmeler:

**KIZILDENİZ'DEN AFRİKA BOYNUZU'NA UZANAN
BÖLGESEL VE ULUSLARARASI GÜÇ MÜCADELESİNDE SUDAN
“Tarihsel Arka Plan, Jeostratejik Konum ve Küresel Aktörlerin Etkisi”**

Arka Plan

Sudan uzun süredir siyasi istikrarsızlık, askerî müdahaleler ve ekonomik krizlerle sarsılan bir ülkedir.

- **2019'da** 30 yıllık iktidarını sürdüren **Ömer el-Beşir**, halk ayaklanmaları sonucu devrildi. Ardından, sivillerle askerlerin birlikte yönettiği geçici bir hükümet kuruldu.
- Ancak **Ekim 2021'de**, ordu bu hükümeti devirdi ve iktidarı tamamen ele geçirdi.
- Bu süreçte iki güçlü askeri figür öne çıktı:
 - **General Abdulfettah el-Burhan** → Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) Komutanı
 - **General Muhammed Hamdan Dagalo (“Hemedti”)** → Hızlı Destek Kuvvetleri (RSF) Komutanı

Bu iki güç, 2021 darbesinden sonra ülkeyi birlikte yönetse de aralarındaki **rekabet** giderek büyüdü.

Doğrudan Çatışmayı Tetikleyen Olay

15 Nisan 2023 sabahı başkent **Hartum** ve çevresinde Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) ile Hızlı Destek Kuvvetleri (RSF) arasında çatışmalar patlak verdi.

Bu savaşın **temel nedeni**, RSF'nin orduya nasıl ve ne zaman entegre edileceği konusundaki anlaşmazlıktı.

- Hükümet, RSF'nin iki yıl içinde orduya katılmasını istiyordu.
- Hemedti ise bu sürecin en az 10 yıl sürmesi gerektiğini savunuyordu.
- Ayrıca her iki lider de **ülke yönetiminde kimin söz sahibi olacağı** konusunda uzlaşamıyordu.

RSF birliklerinin Hartum çevresinde konuşlanması ve ordu karargâhlarına yakın hareket etmesi, Burhan tarafından bir tehdit olarak algılandı. Bu karşılıklı güvensizlik sonunda **silahlı çatışmaya dönüştü**.

Derin Nedenler

Savaşın arkasında sadece kişisel güç mücadelesi değil, daha yapısal nedenler de bulunuyor:

1. **İki ordulu yapı:** RSF, aslında eski “Cancevid” milislerinin devamıydı. Darfur Savaşı'nda sivillere yönelik şiddet eylemleriyle tanınan bu güç, sonrasında altın ticareti ve sınır güvenliği üzerinden büyük ekonomik ve siyasi nüfuz kazandı.
2. **Sivil yönetime geçişin çökmesi:** 2019'daki devrim sonrası vaat edilen demokratik geçiş, askerî vesayet nedeniyle hiçbir zaman gerçekleşmedi.
3. **Kaynak rekabeti:** Sudan, altın başta olmak üzere zengin doğal kaynaklara sahip. RSF, bu kaynakların kontrolünü elinde tutuyordu.
4. **Devletin kurumsal zayıflığı:** Sudan yıllardır etnik, bölgesel ve ideolojik bölünmelerle parçalanmış durumda. Bu da güçlü bir merkezi otorite kurulmasını engelliyor.

Savaşın Sonuçları

- Çatışmalar kısa sürede **Hartum'un dışına**, özellikle **Darfur** ve **Kordofan** bölgelerine yayıldı.
- Birleşmiş Milletler'e göre şu ana kadar **milyonlarca insan yerinden edildi** ve **ağır bir insani kriz** yaşanıyor.
- Her iki taraf da dış aktörlerden (örneğin Mısır, BAE, Rusya'nın Wagner grubu gibi) destek almaya çalışıyor, bu da savaş daha karmaşık hale getiriyor.

Özetle

Nisan 2023'te Sudan'da savaşın başlamasının nedeni:

- İki askeri lider (Burhan ve Hemedti) arasındaki **iktidar mücadelesi**,
- **RSF'nin orduya entegrasyonu** konusundaki anlaşmazlık,
- **Sivil yönetime geçişin başarısızlığı**,
- **Kaynak ve güç paylaşımı rekabeti**,
- Ve **zayıf devlet kurumları** nedeniyle oluşan boşluklardır.

Hızlı Destek Kuvvetlerinin (HDK) 26-27 Ekim 2025'te Faşir'i ele geçirmesi yalnızca Darfur'da değil tüm Sudan'da otorite ve egemenlik anlayışını kökten değiştiren bir kırılma noktasıdır. Nitekim, Faşir'in HDK'nin kontrolüne geçmesi, paralel hükümetle de konsolide edilen bir coğrafi ayrımla ülkenin fiilen iki ayrı otoriteye bölünmesi ihtimalini güçlendirmiştir. Savaşın bu aşamasında siviller hedef haline gelmiş ve insani kriz eşiği aşılmıştır. Uluslararası toplumun etkisizliği ve gecikmiş tepkileri, Sudan'ı bugünkü duruma getiren en temel etken olarak değerlendirilebilir.¹

¹ <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/fasir-sonrasi-sudan-iki-generalin-savasi-degil-uluslararasi-toplumin-ahlak-sinavi/3733594>

Faşir'in kuşatılması süreci bir yıldan uzun sürmüştür. Şehirde açlık, susuzluk ve ilaç eksikliği sistematik biçimde silah olarak kullanılmış ve yardım girişleri engellenmiştir. Birleşmiş Milletler'e (BM) göre 250 binden fazla sivil, yarısı çocuk olmak üzere kentte mahsur kalmıştır. HDK, 56 kilometrelik toprak set inşa ederek şehri dış dünyadan tamamen izole etmiş, gıda ve ilaç girişini engellemiştir. Bu yöntem, savaşın artık salt askeri bir çatışma olmaktan çıkıp, siviller üzerinde baskı ve açlık yoluyla kontrol kurmaya dayalı ahlak dışı bir stratejiye dönüştüğünü göstermektedir.²

Giriş

Sudan'da Nisan 2023'te patlak veren ordu (Sudan Silahlı Kuvvetleri, SAF) ile Hızlı Destek Kuvvetleri (Rapid Support Forces, RSF) arasındaki iç savaş, sadece ülkenin geleceğini değil, **Sahel-Kızıldeniz hattının genel güvenlik mimarisini** de etkileme potansiyeline sahip kritik bir bölgesel kriz olarak görülmektedir. Sudan hem *jeostratejik konumu* hem de *jeoekonomik kaynakları* nedeniyle küresel ve bölgesel güçlerin çıkar çatışmalarının merkezine yerleşmiştir. Ülkede petrol, uranyum ve verimli yeraltı suları gibi zenginlikler bulunmakla birlikte, bu çatışmanın **asıl itici gücü altın** olarak öne çıkmaktadır^{3,4}. Gerçekten de Sudan'daki altın madenciliği, çatışmanın başlıca finansman kaynağı haline gelmiştir. Özellikle Darfur bölgesindeki altın madenlerinin kontrolü, hem savaşın taraflara büyük gelir sağlamakta hem de çatışmanın uzamasına zemin hazırlamaktadır. Nitekim **Kuzey Darfur'un başkenti El-Faşir'i denetim altında tutmak**, RSF'ye Libya ve Çad gibi komşu ülkelere sınırsız erişim imkânı vererek, değerli altının ülkeden çıkışı ve savaşın sürdürülmesi için gereken silahların ülkeye girişi için bir kapı aralamıştır. Sudan iç savaşını ve muhtemel sonuçlarını anlamak; **tarihsel arka planı** ve **jeostratejik, jeoekonomik, jeopolitik boyutlarıyla** özellikle altın ticareti etrafında şekillenen **küresel kartellerin** ve **Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Rusya (Wagner Grubu), Çin, ABD, Fransa** gibi **küresel aktörlerin** çatışmadaki rollerinin iyi anlaşılmasını gerektirmektedir.

Tarihsel Arka Plan: Darfur'dan İç Savaşa

Sudan'ın günümüzdeki çatışmasının kökleri, kısmen Darfur'daki etnik ve ekonomik itilaflara dayanmaktadır. 2003 yılında başlayan Darfur Savaşı sırasında dönemin devlet başkanı Ömer EL-Beşir, isyanı bastırmak için **Cancavit (Janjaweed) milislerini** kullandı. Bu Arap aşiret milisleri, Darfur'un yerli *Fur, Zaghawa* ve *Masalit* gibi "Arap olmayan" topluluklarına karşı soykırım boyutuna varan şiddet uyguladı⁵.

Beşir, 2013'te Cancavit güçlerini resmen "Hızlı Destek Kuvvetleri (RSF)" adıyla yeniden örgütledi. RSF'nin başına getirilen *Muhammed Hamdan Dagalo* (Hemedti lakaplı), kısa sürede iktidarın kritik bir ortağı haline geldi. RSF, önce Yemen iç savaşında Suudi Arabistan ve BAE'nin safında paralı asker olarak kullanıldı, ardından Sudan içinde sınır koruması ve protestoların bastırılması gibi görevler üstlendi.

Altının yükselişi: Hemedti'nin güçlenmesinde en önemli faktör, Darfur'daki altın madenlerinin kontrolünü ele geçirmesiydi. *Cebel Emir* gibi zengin altın yataklarının 2010'ların ortasında keşfi, Darfur'un kaderini değiştirdi. Hemedti, bir zamanlar deve tüccarıyken 2017'de Darfur'da ülkenin en kârlı altın madenlerinden birini ele geçirerek bir milyar dolarlık bir imparatorluğun temelini attı⁶. Bu maden, onun *yerel bir savaş ağasından ulusal düzeyde bir aktöre* dönüşmesini sağladı. Nitekim **RSF lideri Hemedti, ele geçirdiği altın madenleri sayesinde Sudan'ın en zengin kişilerinden biri haline gelmiştir**⁷. Elde ettiği serveti kullanarak milis gücünü büyüten Hemedti, 2019'da

² Age.

³ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

⁴ <https://www.chathamhouse.org/2025/03/gold-and-war-sudan/02-securitization-sudans-gold-sector>

⁵ <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/power-struggle-sudan>

⁶ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

⁷ <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/power-struggle-sudan>

Beşir'e karşı ordu ile birlikte hareket edip iktidarın devrilmesinde rol aldı. Beşir sonrası kurulan geçiş konseyinde Hemedti, Ordu Komutanı Abdülfettah el-Burhan'ın yardımcısı olarak yer alıyor, fiilen iktidarın ortaklarından biri olarak davranıyordu. Bu dönemde Hemedti'nin ekonomik nüfuzu o kadar arttı ki, altın ve paralı asker gelirleri sayesinde Sudan ekonomisini desteklemek için 2019'da **1 milyar dolarlık yardım teklif edebildi**.

2019 sonrası sivil yönetime geçiş çabaları sürerken, **RSF'nin orduya entegre edilmesi** meselesi büyük gerilim kaynağı oldu. Ordu (SAF) ile RSF arasındaki güç mücadelesi, özellikle Hemedti'nin ekonomik-askeri özerkliği nedeniyle tırmandı. 2021'de ordu ve RSF ortak darbeye sivil hükümeti devirdi; ancak geçiş döneminde de çekişme bitmedi. Nihayet **15 Nisan 2023'te** anlaşmazlık açık çatışmaya dönüştü: Burhan liderliğindeki SAF ile Hemedti'nin RSF'si ülke kontrolü için savaşılmaya başladı. Bu savaş, sadece iki komutanın iktidar hırsının değil, aynı zamanda on yıllardır süregelen bir **"askeri-endüstriyel kompleksin"** ve **"kaynak paylaşımı kavgasının"** ürünüydü.

Güney Sudan'ın 2011'de ayrılmasıyla petrol gelirlerinin düşmesi, altını birincil gelir kaynağı haline getirdi⁸. Ancak altın sektörü büyük ölçüde kayıt dışı ve silahlı grupların insafına kalmıştı. Devlet denetiminin zayıflamasıyla **şiddet kullanan aktörler altın ticaretine hâkim oldu**, ki Cancavit/RSF de bu koşullarda güçlendi. Sonuçta, 2023'te patlayan çatışma, **Darfur'dan miras kalan etnik husumetlerin, merkez-periferi ekonomik eşitsizliğinin ve ordu-RSF arasındaki rant çekişmesinin** bir araya gelmesiyle ateşlendi.

Jeostratejik Konumun Önemi: Sahel'den Kızıldeniz'e

Sudan'ın coğrafi konumu, bu iç savaşı bölgesel ve küresel ölçekte önemli kılmaktadır. Ülke, **Afrika'nın Sahel kuşağından Kızıldeniz'e uzanan bir kavşakta** yer alır. Kuzeybatıda Libya ve Çad'dan başlayarak Orta Afrika Cumhuriyeti'ne uzanan sınırlar, güneyde Güney Sudan ve doğuda Etiyopya-Eritre ile olan ilişkiler, Sudan'ı adeta Afrika'nın kalbi konumuna getirir. Ayrıca **Kızıldeniz'e 700 km'yi aşkın bir kıyısı** bulunması, Sudan'a stratejik bir deniz çıkışı ve Süveyş Kanalı yoluyla dünya ticaretine bağlantı sağlamaktadır. Bu nedenle Sudan üzerindeki güç dengesi, sadece ülke içini değil, **Kızıldeniz su yolu güvenliğini** ve dolayısıyla küresel ticareti etkilemektedir.

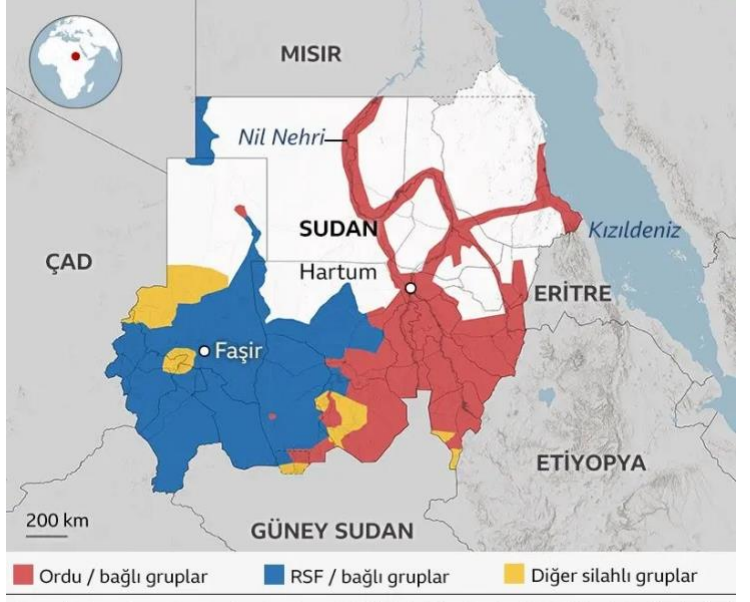
Jeostratejik açıdan en kritik noktalardan biri, ülkenin **Port Sudan** limanıdır. Burası, petrol ihracatı ve ticari nakliye için hayati olmasının yanı sıra, yabancı güçlerin askeri varlık tesis etme planlarının merkezindedir. **Örneğin Rusya, yıllardır Port Sudan'da bir donanma üssü kurmak için Sudan'la görüşmeler yapmış ve 2023 öncesinde bir anlaşma taslağına yaklaşmıştır**. Rusya, Kızıldeniz'de bir deniz üssü karşılığında Sudan'a silah ve askeri teçhizat sağlayacağını taahhüt etmişti⁹. Bu plan, Rusya'nın Kızıldeniz ve Hint Okyanusu erişimini genişletme stratejisinin parçasıdır. Benzer şekilde, **Çin de Kızıldeniz havzasını küresel deniz ticareti açısından kritik görüyor** ve bölgedeki varlığını artırmaya çalışıyor¹⁰. Çin'in yurtdışındaki tek deniz üssünün Cibuti'de olması ve Kuşak-Yol Girişimi kapsamında Sudan'ı Doğu Afrika'da lojistik bir merkez olarak görmesi bunun göstergelerindendir.

Sudan'ın Batı'ya açılan kapısı niteliğindeki **Darfur bölgesi** de stratejik bir öneme sahiptir. Darfur, coğrafi olarak Sahel bölgesinin bir parçasıdır ve Libya-Çad hattında **doğudan batıya** geçiş koridoru sunar. **El-Faşir** ve çevresini kontrol eden güç, fiilen Libya ve Çad'a uzanan kara ticaret ve kaçakçılık yollarını da denetler hale gelir.

⁸ <https://www.chathamhouse.org/2025/03/gold-and-war-sudan/02-securitization-sudans-gold-sector>

⁹ <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/17/what-is-the-wagner-groups-role-in-sudan>

¹⁰ <https://www.voanews.com/a/china-seeks-stronger-ties-with-sudan-amid-regional-international-tug-of-war-/7115426.html>

Kaynak: American Enterprise Institute Kritik Tehditler Projesi (28 Ekim 2025) B B C

Nitekim RSF'nin 2025 sonlarında Kuzey Darfur'daki El-Faşir'i ele geçirmesi, sadece askerî bir başarı değil, aynı zamanda *lojistik bir zafer* olarak görülmüştür¹¹. Çünkü El-Faşir kavşağı, *Cebel Emir* altın madenlerinden çıkan yolların Çad ve Orta Afrika Cumhuriyeti'ne (OAC) uzandığı noktadır. Bu hat boyunca yakıt, gıda ve altın RSF gözetiminde hareket etmeye başlamış; RSF, Darfur'da adeta **paralel bir devlet** gibi kendi gümrük hatlarını ve tedarik zincirini kurmuştur. Böylece Sudan'ın batısı, merkezi otoriteden kopuk bir şekilde RSF denetiminde kalıcılığa eğilimi göstermektedir. Bu durum, Sahel bölgesindeki istikrarsızlık kuşağını Kızıldeniz'e doğru genişletebilecek tehlikeli bir jeostratejik kaymadır.

Sudan'daki çatışmanın çevre ülkelere *taşma etkisi* de jeostratejik kaygıları artırmaktadır. **Çad**, halihazırda onbinlerce Sudanlı mülteciyi barındırmakta ve Darfur'daki şiddetin doğrudan etkilerini hissetmektedir. Çatışmanın sürmesi, Çad'ın güvenlik mimarisini zorlamakta; üstelik RSF'nin Çad içindeki silah ve altın kaçakçılık ağları, ülkenin egemenliğini de zorlar hale gelmiştir.

Yine **Libya**, RSF'nin geçmişte General Hafter ile yakın ilişkileri nedeniyle dolaylı olarak Sudan'daki güç dengesiyle bağlantılıdır. Darfur kaynaklı silahlı unsurlar Libya'nın iç savaşına da karışmıştı. Şimdi de altın ve silah ticareti üzerinden Libya'daki gayriresmî ağlar ile RSF arasında bağlantılar kurulmaktadır¹².

Son olarak, Sudan'ın **Nil Nehri havzasındaki konumu** da jeostratejik bir unsurdur. Mısır için Sudan, Nil sularının akışı ve güvenliği bakımından hayati bir komşudur. Kahire yönetimi, Hartum'da dost bir hükümet istemekte ve özellikle İslamcı grupların güç kazanmasından endişe etmektedir¹³. Sudan'daki savaşın uzaması, **Mısır'ın güney sınırında bir istikrarsızlık ve silah akışı riski** doğurmuştur. Bu sebeple Mısır, alenen olmasa da Sudan ordusuna yakın durmakta, en azından RSF'nin zafer kazanmasını kendi ulusal güvenliğine tehdit olarak görmektedir.

Benzer şekilde **Etiyopya** ve **Eritre** de Sudan'daki gelişmeleri yakından izlemekte; her iki ülke de hem sınır ihtilafları (örneğin El-Fashaka bölgesi anlaşmazlığı) hem de bölgesel güç rekabeti nedeniyle Sudan'da kim yönetici olacak sorusuna kayıtsız kalmamaktadır.

Özetle, Sudan'ın jeostratejik konumu, iç savaşı bir **bölgesel satranç tahtasına** dönüştürmüştür. Kızıldeniz'in kilit noktası Port Sudan'ın kimde kalacağı, Darfur'daki otorite boşluğunun Sahel'e nasıl yansıtacağı ve Nil havzasındaki güç dengesi, bu iç savaşın sonucuna bağlıdır. Bu yüzden uluslararası toplum, Sudan'da süren çatışmayı yalnızca insani bir kriz değil, *stratejik bir denklem* olarak da ele almaktadır.

Jeoekonomik Faktörler: Altın ve Diğer Kaynaklar

Sudan, doğal kaynaklar bakımından zengin olmakla birlikte, bu zenginlikler ülkenin laneti haline gelmiştir. **Petrol, altın, uranyum** ve verimli tarım arazileri Sudan'ın başlıca jeoekonomik değerleridir. Ancak son on yılda petrol gelirlerinin azalmasıyla altın, Sudan ekonomisinin belkemiği konumuna yükselmiştir. **Altın madenciliği**, 2010'ların başından itibaren patlama yaparak Sudan'ı Afrika'nın üçüncü büyük altın üreticisi haline getirmiştir. Devlet, altın sektörünü denetlemekte yetersiz kalınca, bu alandan elde edilen muazzam gelirler ordu ve RSF gibi silahlı aktörlerin kasasına akmaya başlamıştır.

¹¹ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

¹² <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

¹³ <https://www.theguardian.com/world/2025/apr/17/icj-hears-sudan-case-accusing-uae-implicity-genocide>

Altın ticaretinin dinamikleri: Sudan'daki altın üretimi temelde üç şekilde gerçekleşir: ilkel yöntemlerle yapılan *küçük ölçekli artisanal madencilik*, altınlı atık/toprak (tailings) işleme ve sınırlı ölçüde *endüstriyel madencilik*¹⁴. Altının çoğu (%80'den fazlası) halk tarafından ilkel araçlarla çıkarıldığından, üretimin büyük kısmı kayıt dışıdır ve devlet denetimi dışına çıkmaktadır. Bu durum, altının kolayca **kaçak yollarla yurtdışına çıkarılmasına** imkân tanır. Gerçekten de yapılan araştırmalar, Sudan'da üretilen altının resmi ihracat rakamlarının çok üzerinde miktarlarda ülke dışına sevk edildiğini ortaya koymuştur¹⁵.

RSF liderliği, altın sektöründen en fazla nemalanan gruptur. Hemedti ve ailesinin sahip olduğu **El-Cüneyd (Al Junaid)** isimli şirket, altın ticaretinin merkezinde yer alır. Bir Birleşmiş Milletler raporuna göre, Hemedti 2017'de Darfur'da ele geçirdiği büyük altın madeninden elde ettiği gelirleri, **50'ye yakın paravan şirketlik bir ağa** aktararak silah, asker ve nüfuz satın almıştır¹⁶. ABD Hazine Bakanlığı da 2022'de El-Cüneyd şirketini yaptırım listesine alırken, *altının Hemedti ve savaşçıları için "hayati bir gelir kaynağı" haline geldiğini* vurgulamıştır. Sadece 2023 yılında, Darfur'daki RSF kontrolündeki madenlerden **860 milyon dolar değerinde altın çıkarıldığı** ve yurtdışına satıldığı bildirilmektedir¹⁷.

Altının bu ölçekte rant sağlaması, Sudan'da çatışmanın finansmanını doğrudan etkilemiştir. RSF, **savaşını altın gelirleriyle finanse eden bir orduya** dönüşmüştür. Modern teçhizat, yeni araçlar ve asker maaşları için gereken döviz, Darfur ve Kordofan'daki madenlerden gelmektedir. RSF, kontrol ettiği bölgelerde altın madenciliğinden vergi ve harçlar toplayarak kendine ait bir hazine yaratmıştır. Buna karşın ordu (SAF), devlet bütçesi ve geleneksel gelir kaynaklarıyla sınırlı kaldığı için mali açıdan RSF kadar esnek olamamıştır. Bu durum, çatışmanın uzamasında belirleyici bir faktördür: *silahlar, altın aktığı sürece susmamaktadır*.

Petrol ve diğer kaynaklar: Sudan, 1999-2011 arası döneminde petrol gelirleriyle ekonomisini ayakta tutmuş, ancak Güney Sudan'ın ayrılmasıyla petrol sahalarının %75'ini kaybetmiştir.

¹⁴ <https://www.chathamhouse.org/2025/03/gold-and-war-sudan/02-securitization-sudans-gold-sector>

¹⁵ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

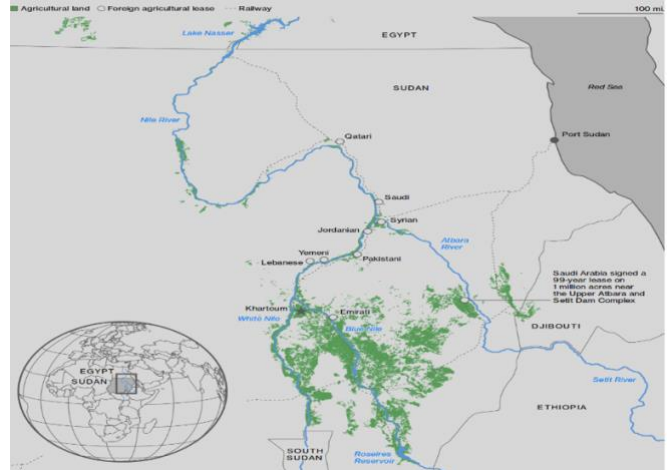
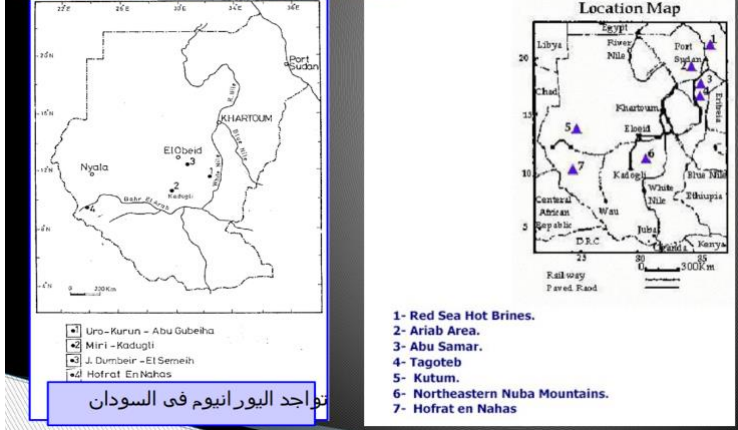
¹⁶ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

¹⁷ <https://www.genocidewatch.com/tr/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

Günümüzde Sudan, Güney Sudan petrollerinin geçiş ücretlerinden ve az sayıdaki kuzey petrol sahasından sınırlı gelir elde etmektedir. Petrolün yerini dolduran altın olsa da **petrol hâlâ jeopolitik pazarlıkların bir parçasıdır**. Örneğin Rusya ve Çin gibi aktörler, Sudan'ın mevcut petrol potansiyeline (özellikle Kızıldeniz açıklarındaki muhtemel rezervlere) ilgi duymaktadır. Çin, geçmişte Sudan'ın petrol altyapısına 3 milyar dolar yatırım yapmış ve bugün de *enerji ve tarım yatırımları* ile nüfuzunu sürdürmektedir¹⁸.

Bunun yanında, Darfur ve Güney Kordofan bölgelerinde **uranyum** yataklarının varlığı uzun zamandır konuşulmaktadır. Özellikle Darfur'un Songo bölgesinde altının yanı sıra *uranyum* ve *elmas* olabileceğine dair işaretler, küresel maden şirketlerinin (ve Wagner gibi grupların) ilgisini çekmiştir. Resmî olarak doğrulanmasa da Wagner'in RSF ile *Songo civarında elmas arama planları* yaptığına dair belgeler ele geçirilmiştir. Bu da çatışmanın arka planında altın dışındaki yeraltı zenginliklerinin de payı olabileceğini göstermektedir.

Uranium in Sudan

https://unece.org/fileadmin/DAM/energy/se/pp/unfc/unfc_ws_U.Th_Luxor.Oct.2015/26_Sudan.pdf

<https://www.farmlandgrab.org/>

Sudan'ın bir diğer jeoekonomik avantajı, **verimli tarım arazileri ve su kaynaklarıdır**. Nil Nehri boyunca uzanan topraklar ve Güney'deki yağışlı kuşak, Sudan'ı Ortadoğu ülkeleri için potansiyel bir "tahıl ambarı" yapmıştır. Özellikle **Körfez ülkeleri**, kendi gıda güvenlikleri için 2000'lerden bu yana Sudan'da büyük tarım arazileri kiralayıp işletmektedir.

Suudi Arabistan, Katar, BAE gibi ülkelerin Sudan'da tarımsal yatırımları bulunmaktadır. Ancak iç savaş, tarımsal üretimi de sekteye uğratmış, milyonlarca kişinin yerinden olmasıyla ekim yapılmayan araziler artmıştır. Yine de uzun vadede *Sudan'ın tarım potansiyeli*, çatışma sonrası dönemde küresel aktörlerin dikkate alacağı bir diğer ekonomik etmendir.

Toparlamak gerekirse, Sudan'daki çatışmanın ekonomik arka planında **kaynaklar için rekabet** yatmaktadır. Altın gelirleri hem RSF hem ordu için can damarı olmuş, diğer yandan altın ticaretinin uluslararası boyutu çatışmaya dış aktörleri çekmiştir. Bu noktada, altın ticaretine hâkim *küresel kartelvari ağlar* ve uluslararası aktörlerin rollerini irdelemek gerekmektedir. Zira Sudan savaşının finansmanı ve sürdürülmesi, sadece iç dinamiklerle değil, bu *transnasyonal çıkar ağlarıyla*¹⁹ da yakından ilişkilidir.

Küresel Aktörlerin ve Kartellerin Çatışmadaki Etkisi

Sudan'daki iç savaş, bir yönüyle **vekâlet savaşı** niteliği kazanmıştır. Bir yanda *bölgesel güçler* kendi çıkarları doğrultusunda taraflara destek sağlarken, diğer yanda **küresel güçler ve yasadışı ticaret ağları** çatışmanın yakıt ikmalini üstlenmiştir. Çatışmaya dahil olan başlıca dış aktörler ve *küresel kartel* diyebileceğimiz çıkar gruplarının etkileşimleri dikkate değer özellikler sunmaktadır.

Körfez Ülkeleri: Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Sudan iç savaşında en çok adı geçen dış aktörlerden biridir. BAE, uzun zamandır Sudan'ın altın ticaretinde merkezi bir rol oynamaktadır. Dubai, dünyadaki en büyük altın ticaret merkezlerinden biri olup, **Sudan menşeli altının da birincil varış noktasıdır**. ABD Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, Sudan'dan kaçak çıkan altının *neredeyse tamamı* BAE'ye, özellikle Dubai'ye ulaşmaktadır. 2012-2022 arasında **2.500 ton kaçak Afrika altınının** (115 milyar dolar değerinde) BAE'ye girdiği tespit edilmiştir²⁰. Sudanlı altın kaçakçıları, altını Çad veya Güney Sudan üzerinden belgelendirip Dubai rafinerilerine "temizlenmiş" olarak sokmaktadır²¹. BAE'li yetkililer altın ticaretinin şeffaf olduğunu iddia etse de *çatışma bölgelerinden gelen altının menşei çoğu zaman görmezden gelinmektedir*.

¹⁸ <https://www.voanews.com/a/china-seeks-stronger-ties-with-sudan-amid-regional-international-tug-of-war>

¹⁹ Transnasyonal çıkar ağları, bir ülkenin sınırlarını aşan; devlet aktörleri, şirketler, aracı kurumlar, suç örgütleri, STK'lar ve bazen paramiliter/özel güvenlik yapılarının ortak çıkar etrafında gevşek ya da sıkı biçimde bağlandığı ulusötesi ilişkiler ve akışlar ağıdır. Amaç genelde kaynak, para, bilgi, nüfuz ve politik sonuç elde etmektir.

²⁰ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

²¹ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

BAE'nin rolü sadece altın ticaretiyle sınırlı değildir. **Hartum yönetimi, BAE'yi RSF'yi silahlandırmak ve finanse etmekle suçlamıştır.** Sudan hükümeti, Mart 2025'te Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) başvurarak BAE'nin RSF'ye verdiği askeri ve mali desteğin Darfur'daki soykırımın sürmesine olanak tanıdığını ileri sürmektedir. Davada, "BAE'nin sevk ettiği silahlar olmasa devam eden soykırım mümkün olmazdı" şeklinde ifadeler yer verilmiştir. BAE bu suçlamaları reddedip Sudan'ın uluslararası mekanizmaları kötüye kullandığını söylese de **BM uzmanları BAE'den Çad'a kalkan uçaklarla RSF'ye silah ulaştırıldığı yönündeki kanıtları inandırıcı bulmuştur.** Reuters'ın ulaştığı veriler, **BAE'den Çad'a onlarca uçuş yapıldığını ve muhtemelen RSF'yi ikmal ettiğini** ortaya koymaktadır. RSF lideri Hemedti'nin, körfezde kurduğu şirket ağı üzerinden BAE'de finansal varlıklar edindiği ve **BAE merkezli yedi şirketinin RSF için silah tedarikinde kullandığı** ABD yaptırım listelerinde belirtilmiştir. Ocak 2025'te ABD, Hemedti'yi yaptırımlarla hedef alırken BAE'deki bu paravan şirketleri de dondurmuştur²².

Öte yandan BAE'nin ilginç bir ikili rolü de vardır: **BAE hem RSF'yi desteklemekle suçlanmakta hem de Sudan ordusuyla ekonomik ortaklıklar yürütmektedir.** New York Times'ın ortaya çıkardığı bir bilgiye göre, *BAE kraliyet ailesiyle bağlantılı Emirati bir şirket, Sudan'daki en büyük endüstriyel altın madeninin ortağıdır* ve bu maden ordu denetimindeki bölgede yer almaktadır²³. Yani BAE kaynaklı sermaye, bir yandan RSF'yi dolaylı finanse ederken diğer yandan orduya da kazanç sağlamaktadır. Bu durum, Sudan savaşında menfaat ilişkilerinin ne denli karmaşık olduğunu gösterir. BAE'nin Sudan'a ilgisinin ardında, **siyasi nüfuz kazanma, doğal kaynaklara erişim ve bölgede kendi etkisinde siyasi bir yapı oluşturma isteği** yatmaktadır.

Suudi Arabistan da Sudan'da önemli bir aktördür, ancak rolü BAE kadar açık değildir. Riyad, geçmişte Hemedti'nin güçlenmesine katkı sağlamış, 2015-2019 arasında Yemen savaşında binlerce RSF milisini paralı asker olarak istihdam eden Suudi Arabistan ve BAE, Hemedti'ye mali kaynak sağlayarak uluslararası meşruiyet kazandırma amacı gütmüştür. Bununla birlikte, **Cidde'de ABD ile birlikte ateşkes görüşmelerine ev sahipliği yapan** Suudi yönetimi, her iki tarafla da resmi temas kurup arabuluculuk yapmaya çalışmış, Suudi Arabistan'ın önceliğinin, Kızıldeniz istikrarını korumak ve Sudan'da *Müslüman Kardeşler çizgisinde bir yönetimin oluşmamasını* sağlamak olduğu yönündeki iradesini ortaya koymuştur. Velihaht Prens Muhammed bin Selman, BAE ile birlikte Sudan Egemenlik Konseyi'ni (Burhan ve Hemedti ikilisini) desteklemişse de, Suudi Arabistan'ın Sudan ordusuna yakın durduğu, örneğin Port Sudan'da konuşlanan geçici hükümete mali yardımlar yaptığı görülmektedir. Körfez'de rakip iki güç olan BAE ve Suudi Arabistan'ın Sudan'daki çıkarları tam örtüşmemekle beraber, **her ikisi de Sudan'ı kendi nüfuz alanlarının bir parçası olarak görmektedir.** Bu nedenle Sudan'daki güç mücadelesi, Riyad ve Abu Dabi arasında *örtük bir rekabet* unsuru da taşımaktadır. Sonuç olarak, **Körfez ülkeleri altın ve jeopolitik nüfuz ekseninde Sudan iç savaşının görünmez sponsoru haline gelmişlerdir.**

²² <https://www.reuters.com/world/us-impose-sanctions-sudan-rsf-leader-dagalo-sources-say-2025-01-07>

²³ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

Mısır

Sudan'ın kuzey komşusu **Mısır**, çatışmada kritik ancak daha dolaylı bir aktördür. Mısır için Sudan'da istikrar ve *dostane bir rejim* bulunması ulusal güvenlik meselesidir. Kahire, 2023'te savaş çıktığından beri resmi olarak taraf tutmaktan kaçınsa da fiiliyatta Sudan ordusunu (SAF) desteklediği yaygın bir kanıdır²⁴.

- **Nil Nehri Su Güvenliği:** Sudan, Nil Nehri'nin Mısır'a ulaşmadan önceki son durağıdır. Mısır, Nil sularının akışı konusunda son derece hassastır ve Sudan'da otorite boşluğu olması veya RSF gibi merkezi kontrolü zayıf bir yapının Nil üzerinde hakimiyet kurması endişe yaratır. Özellikle Etiyopya'nın inşa ettiği Hedasi Barajı (Rönesans Barajı) nedeniyle zaten su paylaşımları gerginken, Sudan'ın da istikrarsızlaşması Mısır'ı su konusunda iki cephede birden sıkıntıya sokabilir. Bu yüzden Mısır, Sudan'da güçlü bir merkezi ordu yönetiminin iş başında olmasını tercih eder.
- **İdeolojik Kaygılar:** Mısır yönetimi (Cumhurbaşkanı Sisi rejimi), Müslüman Kardeşler ve türevi İslamcı hareketlere karşı bölgesel bir mücadele yürütmektedir. Her ne kadar Hemedti ideolojik bir figür olmasa da, RSF'nin iktidarı ele geçirmesi durumunda Sudan'daki radikal çevrelerin yeniden güçlenebileceğinden endişe ediliyor. Mısır, Burhan liderliğindeki ordunun ise İslamcılara mesafeli durduğunu düşünüyor. Bu nedenle *tercihi Burhan'dan yana* görünüyor.
- **Askerî İş Birliği ve Mülteciler:** Savaşın ilk günlerinde RSF güçleri, Mısır'ın Hartum yakınlarında bir üste bulunan Mısır Hava Kuvvetleri personelini kısa süreliğine alıkoymuş, sonra serbest bırakmıştı. Bu olay, Mısır'ın SAF ile yakın askerî iş birliği içinde olduğunun göstergesi olarak yorumlandı. Ayrıca çatışma nedeniyle Sudan'dan kaçan yüz binlerce sivilin Mısır'a yönelmesi, Kahire'yi ekonomik ve sosyal açıdan da etkiliyor. Mısır, savaşı mümkün olan en kısa sürede sonlandırmak ve yeni bir mülteci akınını önlemek istiyor.

Mısır'ın desteği büyük ölçüde diplomatik ve lojistik düzeydedir. Örneğin Sudan ordusuna ait uçakların Mısır üzerinden ikmal yaptığı veya Mısır'ın istihbarat paylaşımı yoluyla SAF'a yardımcı olduğu iddiaları vardır. Bölgesel platformlarda da Mısır, RSF'yi değil meşru devlet yapısını muhatap aldığını gösteren adımlar attı. Bununla birlikte, Mısır doğrudan çatışmaya müdahil olmaktan kaçınmış, **etkin ama düşük profilli** bir rol oynamıştır. Mısır'ın çabaları, *Sudan'ın birliğinin korunması ve yabancı girişimlerin Sudan'a girmemesini sağlama* yönündedir.

Özetle, Mısır **arka planda** Sudan'ın geleceğini şekillendirmeye çalışan, kendi çıkarlarını korumaya odaklı bir aktördür. Hartum'da savaşın uzaması, Mısır'ı diplomatik çözüm arayışlarında daha aktif hale getirebilir; zira istikrarsız bir Sudan, istikrarsız bir Güney Mısır demektir.

Rusya ve Wagner Grubu

Rusya, Sudan'da hem resmi devlet mekanizmaları hem de gayriresmî araçlar (Wagner gibi) üzerinden etki sahibidir. Moskova, Soğuk Savaş'tan bu yana Hartum'la ilişkilerini sürdürmüş, son yıllarda Afrika'da nüfuzunu artırma stratejisi kapsamında Sudan'ı önemli bir hedef olarak belirlemiştir. Özellikle 2017'de Ömer el-Beşir'in Putin'le görüşerek Rusya'yı "Afrika'ya giriş kapısı" olarak Sudan'a davet etmesiyle ilişkiler derinleşmiştir. Bu görüşmeden hemen sonra **Meroe Gold** adlı bir Rus madencilik şirketi Sudan'da faaliyetlere başladı ve altın madeni arama-çıkarma işine girişti. Daha sonra ABD Hazine Bakanlığı, Meroe Gold'un aslında *Wagner Grubu'nun paravanı* olduğunu belirleyerek 2020'de yaptırım listesine aldı.²⁵

²⁴ <https://www.theguardian.com/world/2025/apr/17/icj-hears-sudan-case-accusing-uae-complicity-genocide>

²⁵ <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/17/what-is-the-wagner-groups-role-in-sudan>

Wagner Grubu, Rusya'nın resmi olmayan askeri kolu olarak Sudan'da uzun süredir varlık göstermektedir. Wagner'in ilk misyonu, **Darfur ve diğer bölgelerdeki madenleri korumak ve Beşir rejimini dış baskılara karşı desteklemektir**. 2019'da Sudan'da halk ayaklanması yaşanırken Wagner paralı askerleri protestoları bastırma faaliyetlerine bile karışmıştı. Beşir sonrası dönemde Wagner, bir süre Sudan ordusuyla (Burhan'la) iyi geçinmeye çalışsa da 2021'de sivillere karşı yapılan katliamlar sonrası imajı kötüleşince geri planda "madeni koruma" rolüne döndü.²⁶

Sudan iç savaşı patlak verdiğinde Wagner Grubu'nun **RSF ile yakın ilişkide olduğu** ortaya çıktı. "Wagner, RSF ve komutanı Hemedti ile yakın zamanda bir ilişki kurdu; esas amaç Sudan altınını kaçak yollarla Dubai üzerinden Rusya'ya taşımak ve bu sayede Wagner'in Ukrayna'daki operasyonlarını finanse etmek" şeklinde uzman değerlendirmeleri mevcuttur. Gerçekten de 2022 başında, Rusya Ukrayna'yı işgal eder etmez Hemedti Moskova'ya gitmiş; bu ziyaret RSF-Rusya ilişkilerinde yeni bir safhaya işaret etmiştir. Sudan'dan altın yüklü askeri uçakların gizlice Suriye'nin Lazkiye kentine (Rus üssünün bulunduğu yer) en az 16 uçuş yaptığını, bu altının Rusya'nın savaş fonlarına katkı sağladığını ortaya koymuştur. Avrupa Birliği, bu faaliyetler nedeniyle Wagner bağlantılı Meroe Gold'a ek yaptırımlar getirmiştir. **AB Konseyi** yaptığı açıklamada, "Wagner, Sudan ordusuyla bağlantısı sayesinde Sudan altınını çıkarıp Rusya'ya ihraç etme hakkını elde etti" demiştir.²⁷

Wagner-RSF iş birliği, **silah desteğini** de kapsamaktadır. BM uzmanları, Wagner'in RSF'ye füze ve uçaksavar sistemleri tedarik ettiğini belgelemiştir. Örneğin 2023 ortalarında RSF envanterinde ortaya çıkan bazı gelişmiş hava savunma silahlarının, Orta Afrika Cumhuriyeti üzerinden Wagner tarafından gönderildiği ileri sürülmüştür. Bu iddialar, ABD ve müttefiklerinin dikkatini çekmiş ve *Blinken, Sudan'daki çatışmada Rusya-Wagner parmağına defalarca değinmiştir*²⁸.

Rusya resmi olarak Sudan'da taraflara *itidal çağrısı* yapsa da, *arka planda Wagner eliyle kendi altın ve stratejik çıkarlarını korumayı sürdürmektedir*. Wagner'in kurucusu Yevgeny Prigozhin'in 2023 Ağustos'unda ölümünden sonra Wagner operasyonlarının bir kısmı Rusya Savunma Bakanlığı kontrolüne geçmiştir. Bu süreçte Kremlin'in Sudan'da **hem ordu hem RSF ile temaslarını sürdürdüğü**, altın çıkarma imtiyazlarını güvence altına almaya çalıştığı belirtiliyor. New York Times'ın bir analizine göre, Prigozhin sonrası Rusya, "cephe hattının her iki tarafında da altın peşinde" koşmakta; Darfur'da RSF ile ortak çalışırken, ülkenin doğusunda orduyla altın madenciliği anlaşmalarını da yürütmektedir. Bu şekilde Rusya, Sudan'da kim kazanırsa kazansın kaybetmeyecek bir pozisyon almaya gayret etmektedir.²⁹

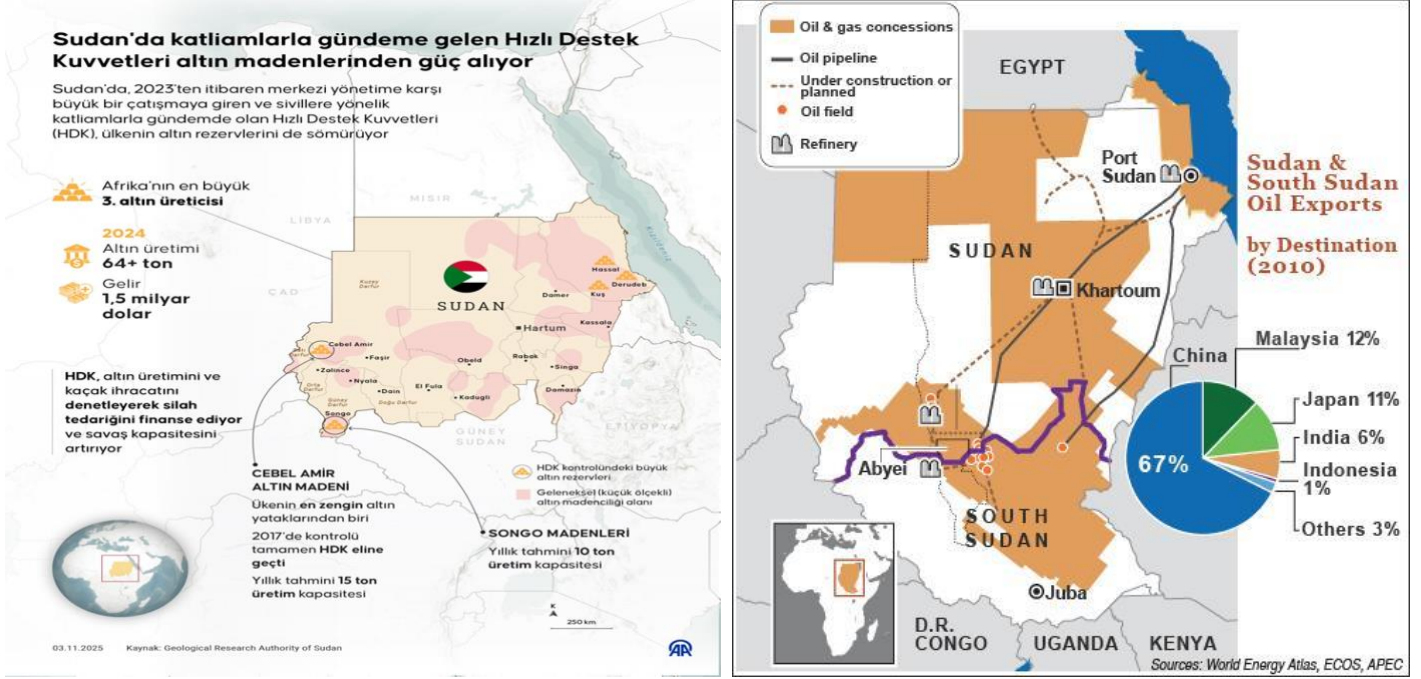
Özellikle **Songo altın sahası**, RSF-Wagner iş birliğinin üssü haline gelmiştir. Yukarıda değindiğimiz gibi Songo ve civarında Wagner paralı askerleri RSF'nin madenlerini korumakta, karşılığında altın payı almaktadır. Hatta Wagner'in Songo'da elmas arama planları yaptığı ve RSF ile "büyük işler yaptıklarını" belirten 2021 tarihli şirket yazışmaları basına sızmıştır. Tüm bu ilişkiler ağı, Sudan'daki çatışmayı bir anlamda **Rusya'nın Afrika'daki çıkar mücadelesinin parçası** kılmaktadır.

²⁶ Age.

²⁷ <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/17/what-is-the-wagner-groups-role-in-sudan>

²⁸ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

²⁹ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

Rusya ayrıca BM Güvenlik Konseyi'nde Sudan konusunda kilit bir aktördür. Darfur'daki katliamlar soykırım olarak nitelensin ve RSF'e karşı uluslararası müdahale olsun isteyen girişimler, Moskova'nın vetosuna takılabilmektedir. Çin çekimser kalsa da Rusya, Hartum'daki etkisini ve Wagner'in yatırımını korumak için uluslararası yaptırımlara direnç göstermektedir³⁰.

Sonuç olarak, **Rusya ve Wagner**, Sudan çatışmasının hem ekonomik damarı olan altın ticaretinde hem de askeri gidişatında söz sahibidir. Wagner paralı askerleri *sahada görünmese de* hem altın kaynaklarının yağmalanmasında hem de silah sevkiyatında gölgede belirleyici rol oynar. **Bu nedenle Sudan'daki savaş, Rusya'nın Afrika'daki nüfuz arayışı, Ukrayna savaşı finansmanı ve Batı ile jeopolitik rekabetinin bir mikro cephesi olarak değerlendirilebilir.**

Çin

Çin Halk Cumhuriyeti, Sudan'daki varlığını daha çok ekonomik yatırımlar ve diplomatik nüfuz yoluyla hissettirmektedir. Çin, 1990'lardan beri Sudan'ın en büyük yatırımcılarından biri olmuş; özellikle **petrol sektöründe** devasa yatırımlar gerçekleştirmiştir. 2005 sonrası dönemde enerji, tarım ve altyapı alanlarında yaklaşık 6 milyar dolarlık Çin yatırımı Sudan'a akmıştır. Çinli petrol şirketi CNPC, Güney Sudan ayrılana dek Sudan'ın petrol sahalarını işletmiş, boru hatları ve rafineriler inşa etmiştir. Bugün bile Güney Sudan petrolü Sudan üzerinden ihraç edilirken, bu altyapının arkasında Çin teknolojisi ve kredileri bulunmaktadır³¹.

Çin'in dış politika ilkeleri gereği, Pekin yönetimi Sudan'daki çatışmaya doğrudan karışmamayı ve *tarafsız görünmeyi* tercih etmektedir. Çin Dışişleri, krizin başından itibaren ateşkes ve müzakereler çağrısı yapmış, "Sudan'ın içişlerine karışılmaması" prensibini vurgulamıştır. Nitekim uzmanlar, Çin'in mevcut çatışmada **nötr bir duruş benimsediğini** ve asıl amacının kendi yatırımlarını korumak ve ileride Sudan ile iş yapmaya devam etmek olduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda Çin, Hartum'daki taraflarla köprüleri atmadan ilişki sürdürmeye çalışıyor: Hem Burhan liderliğindeki ordu hem de Hemedti çevresiyle iletişim kanallarını açık tutuyor. Örneğin savaşın ilk günlerinde Çin, Sudan'dan binlerce vatandaşı tahliye ederken taraflarla koordinasyon sağladı. Sonrasında Hartum Büyükelçisi, geçici olarak Port Sudan'a taşınan hükümet yetkilileriyle görüşmeler yaptı. Eş zamanlı olarak Pekin, BM Güvenlik Konseyi'nde ne ordu ne RSF aleyhine sert bir karar alınmasına onay vermedi (çekimser kalmayı tercih etti).

Çin'in Sudan'a ilgisi, **jeoekonomik ve stratejik** çıkarlardan kaynaklanır. Birincisi, Sudan zengin doğal kaynaklarıyla (petrol, madenler, tarım) Çin'in ihtiyaç duyduğu bir tedarik ve yatırım alanıdır. İkincisi, Sudan **Kızıldeniz ve Doğu Afrika'da Çin'in Kuşak-Yol Girişimi rotasında** önemli bir konumdadır. Çin, 2010'larda Doğu Afrika'ya (Etiyopya, Kenya gibi ülkelere) demiryolları ve otoyollar inşa etti; Sudan'da da benzer altyapı projelerine talipti. Port Sudan limanı, Çin'in Afrika deniz rotaları açısından kritik olabilir. Hatta uzmanlar, Çin'in Sudan'da gelecekte lojistik bir deniz üssü kurmayı dahi planladığını öne sürmüştür. Çin Donanması'na ait gemilerin 2015'te Port Sudan'ı ziyaret etmesi de bu ilgiyi göstermektedir.

³⁰ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

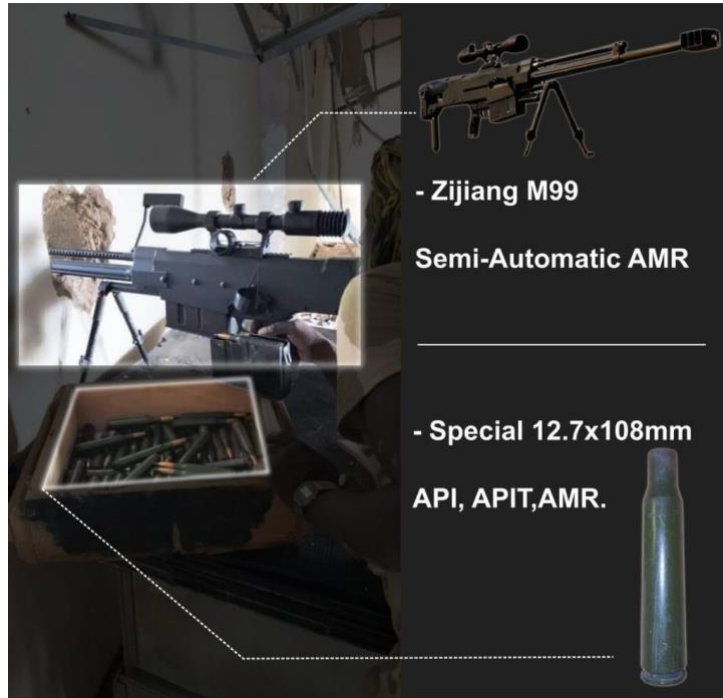
³¹ <https://www.voanews.com/a/china-seeks-stronger-ties-with-sudan-amid-regional-international-tug-of-war>

<https://en.people.cn/n/2015/0826/c90000-8942083.html> (Local people welcome Chinese fleet with traditional dance at Sudan Port)

Ayrıca Çin, Sudan'ı Afrika genel stratejisinin parçası olarak görür. Afrika'da son dönemde Fransa ve ABD'nin nüfuzu zayıflarken, Çin yatırım ve "yumuşak güç" ile etki kazanıyor. Sudan da bu rekabetin içindedir. Örneğin Çin, Sudan'ın komşusu **Güney Sudan'ın barış sürecinde** arabuluculuk yapmış ve ilk kez bu ülkede barışı koruma gücü görevine asker göndermişti. Benzer şekilde Sudan'da da ileride barış olursa Çin kendini yeniden imar ve yatırım için hazır tutuyor.³²

Güvenlik boyutunda, Çin Sudan'daki silah ticaretinde de adı geçen bir aktördür. Geçmişte Pekin, Hartum rejimine uzun süre silah sattı ve Darfur'da Çin yapımı silahlar kullanıldığı için eleştirildi. Günümüzde de Sudan ordusunun envanterinde Çin menşeli silah sistemleri (tanklar, toplar vb.) bulunmaktadır.

Tüm bu yönleriyle, **Çin Sudan'da düşük profilli ama kilit bir küresel aktördür**. Ne savaşı körüklemek ne de tamamen dışlanmak istemeyen Pekin, ihtiyatlı politikalarla bekle-gör taktiği uyguluyor. Son olarak, Çin'in çatışma sonrası döneme dair hesapları da var: *Sudan, Çin'in Kuzey Afrika ve Orta Doğu'ya açılımlında bir basamak* olabilir. Bu nedenle Pekin, şimdiden Sudanlı bürokratları eğitmek (Mandarin dil kursları vb.), genç diplomatları Çin'e davet etmek gibi yumuşak adımlarla nüfuzunu korumaya çalışıyor.

ABD ve Batılı Ülkeler (Fransa dahil)

Amerika Birleşik Devletleri ve Batılı müttefikleri, Sudan'daki gelişmeleri yakından izlemekle birlikte, doğrudan müdahil olmaktan kaçınmışlardır. ABD, 1990'larda Sudan'ı teröre destek nedeniyle yaptırımlarla tecrit etmiş, 2000'lerde Darfur'daki soykırım nedeniyle Beşir rejimine baskı uygulamıştı. 2019 sonrası demokratik geçişe destek veren Washington, 2021 darbesinden sonra yeniden mesafeli durdu. 2023'te savaş patlak verince ABD öncülüğünde Cidde'de ateşkes görüşmeleri başlatıldıysa da kalıcı sonuç alınamadı.³³

³² <https://www.crisisgroup.org/africa/south-sudan-china-sudan/288-chinas-foreign-policy-experiment-south-sudan>

³³ <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/power-struggle-sudan>

ABD'nin son dönemde attığı en güçlü adım, **Sudan'daki katliamları “soykırım” olarak nitelendirip RSF liderlerini yaptırım listesine alması** oldu. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Ocak 2025'te yaptığı açıklamada “RSF ve müttefik milislerinin etnik temelli katliamlar ve toplu tecavüzler işlediğini, bunun soykırım teşkil ettiğini” belirtti. Bu açıklamanın hemen ardından **ABD Hazine Bakanlığı**, RSF Komutanı Muhammed Hamdan Dagalo (Hemedti) ile RSF'ye silah temin eden ağın kilit unsurlarına yaptırım getirdi. Yaptırım kapsamında, Hemedti'nin ABD'deki olası mal varlıkları dondurulmuş, kendisine seyahat yasağı konmuş ve **BAE merkezli yedi şirketinin** faaliyetleri engellenmiştir. ABD'nin bu hamlesi, RSF'nin imajına darbe vurmuş, Hemedti'nin uluslararası meşruiyet arayışını zora sokmuştur³⁴.

ABD, insani alanda da Sudan krizine yanıt vermeye çalışmıştır. Milyonlarca kişinin yerinden olması nedeniyle BM platformlarında yardım çağrıları yapan Washington, çatışan tarafların *insani yardım konvoylarına saldırılarını* kınamış ve Sudan'a komşu ülkelere (Çad gibi) destek sözü vermiştir. Ancak ABD'nin etkinliği, Ukrayna savaşı ve Orta Doğu krizleri arasında sınırlı kalmıştır. Biden yönetimi, Sudan için özel temsilci atamış olsa da (Donald Booth ve ardından John Godfrey gibi diplomatlar), savaşın seyrini değiştirecek bir müdahalede bulunmamıştır.

Avrupa ülkeleri ve Fransa ise Sudan konusunda büyük oranda ABD'nin çizgisini izlemiştir. AB, Sudan'daki şiddeti kınayan açıklamalar yapmış, çatışmanın başlamasıyla birlik personelini tahliye etmiş ve komşu ülkelere insani yardım fonları aktarmıştır. **Fransa**, özellikle Darfur'da 2025'te tırmanan şiddete dair güçlü tepki vermiştir. Kasım 2025'te Fransız Dışişleri, El-Faşir'de RSF'nin gerçekleştirdiği katliamları kınayan ve “*etnik temizlik boyutundaki vahşetin derhal durdurulması, sorumluların adalete teslim edilmesi*” çağrısı yapan bir bildiri yayımladı. Paris ayrıca RSF'ye sivillere saldırılarını durdurma, uluslararası insancıl hukuka uyma yönünde çağrılar yaptı. Fransa Dışişleri açıklamasında, “*Sudan'daki taraflara silah desteği sağlayan tüm dış aktörlerin bu yardımları kesmesi*” gerektiğini de belirtti. Bu, dolaylı da olsa BAE ve diğer bölgesel aktörlere bir mesaj niteliğindeydi. Fransa, tarihsel olarak Çad üzerinden Darfur'la ilgilenmiş (Çad'da askeri üs bulundurması hasebiyle) ve Beşir döneminde Darfur'daki soykırımı güçlü şekilde dile getiren Batılı ülke olmuştu. Günümüzde de Fransız diplomasisinin, Sudan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve insani yardım erişiminin sağlanması konularında kendi gelecekteki nüfuz politikalarına zemin hazırlayacak şekilde aktif olmaya çalışıyor³⁵.

Ancak Batılı ülkelerin toplam etkisi sınırlıdır. Ne ABD ne AB, Sudan'da doğrudan askeri nüfuzla sahip değildir. Rusya ve Çin'in BM'deki tavrı, kapsamlı yaptırımların önüne geçmektedir. Ayrıca Batı dünyası, Sudan'ı stratejik öncelik listesinde nispeten geriye koymuş görünmektedir. Bu boşluk, yukarıda bahsedilen BAE, Rusya, Çin gibi aktörlerin inisiyatif almasına yol açmıştır. Örneğin Ekim 2023'te Londra'da düzenlenen Sudan konulu bir toplantıda, İngiltere öncülüğünde bir “irtibat grubu” kurulmak istenmiş fakat **Arap ülkeleri ortak bildiriye imza atmayarak** girişimi sonuçsuz bırakmışlardır³⁶. Bu, Batı ile bölge ülkelerinin Sudan yaklaşımındaki ayrışmayı gösteren bir örnektir.

Fransa özelinde belirtmek gerekirse, Paris yönetimi **Orta Afrika'daki nüfuz kaybının** ardından Sudan'daki istikrarsızlığı yakından izlemektedir. Çad, Fransa'nın Sahel politikasında kilit müttefikiyken, Sudan'daki savaş Çad'ı da tehdit ediyor. Bu sebeple Fransa, en azından diplomatik yolla Sudan'daki yangının söndürülmesini ve Çad'a sirayet etmemesini sağlamaya çalışıyor. Fransa'nın Hartum'da büyük bir çıkarı olmasa da *Avrupa'nın komşu coğrafyasında yeni bir Suriye benzeri kriz çıkmasını istememe* motivasyonu vardır. Bu kapsamda AB, Sudan için yaptırım opsiyonlarını değerlendirmiş ancak henüz somut adımlar atmamıştır.

Özetle, **ABD ve Batılı ülkeler**, Sudan iç savaşında *ikinci planda ve sınırlı etkide* kalmışlardır. Yaptırım, diplomatik baskı ve insani yardım dışında çatışmanın gidişatına tesir edememişlerdir. Bu da bir güç boşluğu yaratarak bölgesel aktörlerin ve *küresel madencilik/kaçakçılık ağlarının* daha fazla söz sahibi olmasına yol açmıştır.

Küresel Karteller ve Kaçakçılık Ağları

Sudan'daki çatışmanın sürdürülmesinde rol oynayan bir diğer boyut, **devletlerden bağımsız veya onlarla iç içe geçmiş ulusötesi kaçakçılık ağlarıdır**. Bu ağlar adeta bir *küresel kartel* gibi çalışarak altın, silah ve diğer değerli emtianın akışını organize etmektedir.

Altın kaçakçılığı, **çok ayaklı bir tedarik zinciri** üzerinden ilerler. Darfur'un madenlerinden çıkan ham altın, *silahlı milisler ve aracılar* tarafından Çad veya Güney Sudan'a taşınır³⁷. Çad'da **Adré, Abéché, N'Djamena** gibi sınır noktalarında altın, sanki Çad'dan çıkmış gibi belgelendirilir ve uçakla Dubai'ye yollanır. Güney yönünde ise **Songo-Kafia Kingi** hattından Güney Sudan'ın başkenti Cuba'ya altın sevkiyatı yapılır; oradan Kenya veya Uganda üzerinden yeniden BAE'ye varılır. Kuzeyde, Nil üzerindeki eski kaçakçı rotaları kullanılarak Mısır'a altın sokulur (örneğin Wadi Halfa-Asvan veya tartışmalı Şelatin bölgesi üzerinden). Doğuda ise Port Sudan çevresinde toplanan altın, resmi ihracat olarak değil kaçakçılar eliyle Mısır'a veya doğrudan deniz yoluyla Körfez'e gönderilir.

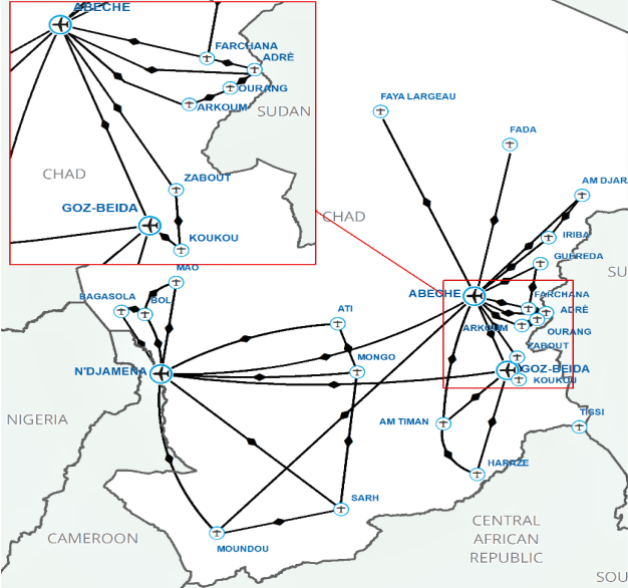
³⁴ <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/10/sudan-rsf-tried-to-polish-its-image-but-its-crimes-are-being-recognised>

³⁵ <https://www.trtworld.com/article/bae848f9f410>

³⁶ <https://www.theguardian.com/world/2025/apr/17/icj-hears-sudan-case-accusing-uae-complicity-genocide>

³⁷ <https://en.beamreports.com/21776>

Bu karmaşık rotaları işletenler, **yerel ve uluslararası aktörlerden oluşan bir konsorsiyumdur**. Zincirin halkaları arasında Sudanlı savaş ağaları, Çadlı ve Orta Afrikalı aracılar, BAE’li şirketler, Uganda’lı istihbaratçılar, hatta **ABD’li kiralık uçak ekipleri** bulunabiliyor. Örneğin Mart 2023’te Cuba Havalimanı’na inen ABD tescilli bir özel jetin, RSF’nin altınlarını alıp BAE’ye götürdüğü ortaya çıkarılmış; bu operasyonun ardında bir *ülkeler-arası çıkar şebekesi* olduğu raporlanmıştır. Bu şebekede Hemediti’nin bir akrabası ve Uganda’lı üst düzey bir istihbaratçının dahil olduğu saptanmıştır. Yine 2022’de Zambiya’da yakalanan bir uçakta sahte altın, yüklü nakit ve silah bulunması, Afrika’daki altın kaçakçılığının *organize suç boyutunu* gözler önüne sermiştir³⁸.

<https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

(Juba International Airport, in the capital of South Sudan, where an American-registered private jet landed in early March, on a mission to collect smuggled gold. Credit...Ivor Prickett for The New York Times)

Sudan altınından elde edilen paranın önemli bir kısmı, **yasa dışı silah alımlarına** gitmektedir. RSF’nin savaşını finanse etmek için altını nakde çevirip bölgedeki kara borsalardan veya karanlık piyasalardan silah aldığı bildiriliyor³⁹. Bu silahların bir bölümü Libya ve Yemen gibi çatışma bölgelerinden devşirilirken, bir kısmı da uluslararası silah tüccarları aracılığıyla kara listeye alınmış ülke stoklarından geliyor. Örneğin RSF’de görülen bazı İHA (dron) ve füze sistemlerinin, BAE üzerinden gizlice tedarik edildiği iddia edildi. NYT’in belgesine göre, *BAE insani yardım uçuşu kılıfı altında RSF’ye gelişmiş silahlar gönderdi*. Bu sevkiyatları mümkün kılan yine *örtülü ağlar* ve aracılar oldu. Sonuçta altın-silah takası döngüsü, Sudan’daki savaş ekonomisinin temelini oluşturdu: **“Altın, silah tedarikini; silahlar da altının korunmasını sağlıyor”**⁴⁰.

Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında, Sudan’daki çatışmayı sadece yerel aktörlerin mücadelesi olarak görmek eksik kalacaktır. **Küresel suç örgütleri, kaçakçılar, paralı asker şirketleri ve gri finansörler** bu savaşın **görünmez ortaklarıdır**. Sudan iç savaşını besleyen para ve silah akışı kesilmedikçe, barış çabalarının başarılı olması oldukça güçtür.

Sonuç

Sudan’daki iç savaş, tarihsel etkenlerin (etnik çatışmalar, iktidar mücadelesi) yanı sıra **jeostratejik konum** ve **jeoekonomik kaynaklar** nedeniyle uluslararası bir boyuta evrilmiştir. *Sahel’den Kızıldeniz’e uzanan* bu kritik coğrafyada Sudan’ın istikrarsızlığı, bölgesel güvenlik mimarisini sarsmaktadır. Çatışmanın **başlıca finansman kaynağı altın**, Sudan’ı adeta bir *“toz ve kül imparatorluğu”* haline getirmiştir. Altının cazibesi, savaş ağalarını güçlendirirken küresel piyasalara akan “kanlı altın” takı ve külçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, çatışmayı durdurma çabalarını çıkmaza sokmaktadır; zira savaş mevcut haliyle *kendini finanse eden bir döngü* yaratmıştır⁴¹.

Küresel ve bölgesel aktörlerin Sudan üzerindeki çıkar mücadeleleri, barış ihtimalini karmaşıklaştıran bir diğer faktördür. BAE ve diğer Körfez güçleri altın ve nüfuz uğruna *rekabetçi bir müdahillik* sergilerken, Rusya Wagner üzerinden *pragmatik bir yağma siyaseti* gütmüş, Çin ise *bekle-gör stratejisiyle* yatırımlarını riske atmadan nüfuzunu sürdürmüştür. ABD ve Avrupa ise ahlaki duruş beyanları ve yaptırımlarla yetinip, alanda inisiyatifi büyük ölçüde bölgesel aktörlere kaptırmıştır. Bu parçalı tablo, Sudan halkının trajedisini uzatmaktadır.

³⁸ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

³⁹ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

⁴⁰ <https://www.genocidewatch.com/single-post/uae-rsf-gold-mines-fund-genocide-in-sudan>

⁴¹ <https://www.geopoliticalmonitor.com/gold-gulf-and-the-fall-of-el-fasher-how-the-rsf-redrew-the-sudan-war-map>

Sudan’da kalıcı barışın tesisi için **hem iç hem dış dinamiklerin** ele alınması şarttır. İçeride, altın dahil tüm doğal kaynak gelirlerinin şeffaf ve adil biçimde yönetileceği sivil bir yapının kurulması gerekir. Aksi takdirde, hangi taraf kazanırsa kazansın “ganimet ekonomisi” sürecektir. Dışarıda ise, **küresel kartellerin ve destekçi devletlerin** bu çatışmayı körükleyen faaliyetlerine son vermesi elzemdir. Yabancı aktörler silah sevkiyatını gerçekten durdurup Sudanlı taraflara barış için baskı uygulamadıkça, diplomasi çabaları sonuçsuz kalacaktır.

Sudan örneği, **21. yüzyıl çatışmalarının çok katmanlı doğasını** gözler önüne sermektedir: Yerel bir iktidar kavgası, zenginlik kaynakları ve uluslararası rekabet tarafından beslendiğinde, çözümü çok zorlaşan kronik bir yangına dönüşmektedir.

Son Söz: Türkiye’nin Konumu ve Yaklaşımı

Sudan’daki çatışma, Türkiye açısından hem **Afrika politikası** hem de **Kızıldeniz güvenliği** bağlamında dikkatle izlenen bir dosyadır. Ankara, 2000’li yıllardan itibaren “Afrika Açılımı” politikasıyla Hartum’la güçlü diplomatik ve ekonomik ilişkiler kurmuş, Sudan’ı Doğu Afrika’da stratejik bir ortak olarak görmüştür. Türkiye’nin **Port Sudan’daki liman işletme anlaşması, tarım arazisi kiralama projeleri ve TİKA’nın kalkınma yardımları** bu ilişkinin somut örnekleridir.

Ancak Nisan 2023’te başlayan iç savaş, Türkiye’nin Sudan’daki yatırımlarını ve bölgesel stratejisini yeniden değerlendirmesine neden olmuştur. Ankara, resmi söyleminde **“Sudan’ın toprak bütünlüğü ve sivil yönetime dönüş”** ilkelerini savunmakta; taraflara diyalog çağrısı yaparken, fiiliyatta çatışmanın bölgesel dengeleri sarsmaması için temkinli bir denge politikası izlemektedir.

Türkiye açısından Sudan krizi, **Sahel-Kızıldeniz hattının güvenlik mimarisi** üzerinde doğrudan etkili bir gelişmedir. Port Sudan ve Kızıldeniz hattı, Türk donanmasının **Cibuti ve Somali misyonları** ile bağlantılı bir jeostratejik alandır. Bu hattın Rusya, BAE veya Çin gibi aktörler tarafından askeri üslerle doldurulması, Türkiye’nin **“Mavi Vatan” stratejik derinliği** açısından da yakından izlenmektedir.

Ayrıca Sudan’daki altın ticaretinin yasa dışı ağlara dönüşmesi, Türkiye’nin **küresel finansal şeffaflık ve çatışma kaynaklı madenlerin izlenmesi** gündemlerinde aktif bir rol üstlenmesini gerekli kılmaktadır. Türkiye’nin son yıllarda **Afrika Birliği, İİT ve BM çerçevesinde** yürüttüğü diplomatik temaslar, Sudan’daki insani krize yönelik arabuluculuk potansiyelini artırmakta barış diplomasisi adına yürütülen çabaları güçlendirmektedir.

Sonuç olarak Türkiye, Sudan krizine ne askeri ne de ideolojik eksende yaklaşmakta; **Afrika’da istikrarı, ticaret yollarının güvenliğini ve çok taraflı diplomatik çözümü** önceliklendiren bir pozisyon almaktadır. Bu tutum, hem Ankara’nın Afrika’daki itibarını koruma hem de Doğu Akdeniz-Kızıldeniz hattında yeni güvenlik boşluklarının oluşmasını engelleme hedefiyle uyumludur.

Kaynak Bilgisi:

Bu makaledeki bilgi ve değerlendirmeler uluslararası haber ajansları, düşünce kuruluşu raporları ve akademik yayınlardan derlenmiştir. Öne çıkan kaynaklar arasında;

- Al Jazeera English, aljazeera.com
- The Guardian, theguardian.com
- Reuters, reuters.com.
- Geopolitical Monitor, geopoliticalmonitor.com
- genocidewatch.com
- TRT World,
- VOA
- Chatham House raporları bulunmaktadır
- New York Times,

Bu kaynaklarda yer alan veriler ve alıntılar dipnotlarda belirtilmiştir. Makalede sunulan analiz, yazarın bu kaynaklar ışığında yaptığı değerlendirmeleri yansıtmaktadır.